

производство каких именно плодов есть приоритетными как для Украины, так отдельно по Днепропетровскому региону.

Ключевые слова: отрасль садоводства, плоды и ягоды, производство

In article aspects of modern nature of development of gardening branch generally across Ukraine, and also separately on the Dnepropetrovsk area in dynamics are shown. It is presented the standardized state norms concerning number of consumption of separate types of fruits and berries, and also it is carried out a parallel between quantities of gardening production which is consumed to the population upon. Research which shows which production of fruits is priority as for Ukraine, so separately on the Dnepropetrovsk region is conducted.

Key words: gardening branch, fruits and berries, production

Дата надходження до редакції: 20.04.2013 р.

Рецензент: д.е.н., професор Вінніченко І.І.

УДК: 338.43(477):339.9

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

О. М. Зуб, аспірант, Миколаївський національний аграрний університет

У статті досліджено сутність і складові національної безпеки, формування економічної безпеки. Розкрито елементи і особливості економічної безпеки. Запропоновано модель формування і стратегію забезпечення економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, загрози, глобалізація, стратегія.

Постановка проблеми. Для досягнення економічної стабільності в Україні ключовим завданням є підтримка сталого рівня економічної безпеки. За умов активізації глобалізаційних процесів та нестабільності економік пріоритетного розвитку потребують ті сфери національної економіки, у яких країна може мати конкурентні переваги. Для України такою сферою є аграрна.

Аграрний сектор України виступає базовою складовою продовольчої основи суспільства, а сільське господарство є системоутворюючим і формує фактори збереження суверенності держави – продовольчу, економічну та у визначених межах, екологічну та енергетичну безпеку держави, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки, формує ринок сільськогосподарської продукції і продовольства.

Процес глобалізації в аспекті його впливу на гарантування економічної безпеки здійснює об'єктивні конструктивні та деструктивні впливи не тільки на національну економіку в цілому, а й на її аграрний сектор зокрема. Глобалізація впливає на виробництво товарів та послуг, використання природних, трудових і інших видів ресурсів, інвестиційно-інноваційні можливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За умов глобалізації питання економічної безпеки є вирішальними у дискусіях щодо вибору альтернативних напрямів розвитку економіки, що знайшло відображення в працях Л.І. Абалкіна, В.Ф. Гапоненко, С.Ю. Глазьева, А.Н. Ілларіонова, Н.П. Купрещенко, Д.С. Львова, М.М. Потрубач, В.К. Сенчагова, А.І. Татаркіна, Л.Г. Ходова, А.В. Шестакова, Л.Л. Уткіна та ін.. Вченими розкрито і обґрунтовано основні концептуальні по-

ложення, щодо сутності економічної безпеки та її ролі у системі національних інтересів, термінологічного апарату, який характеризує стан і трансформацію системи економічної безпеки внаслідок дестабілізуючих факторів.

Напрями формування економічної безпеки аграрного сектора є актуальними і відображають зміст поняття економічної безпеки і механізму її забезпечення, класифікації економічних загроз, їхніх особливостей, що висвітлено у працях таких вітчизняних вчених як О.І. Барановського, В.І. Богачова, З.С. Варналія, В.М. Гончарова, Б.В. Губського, М.М. Єрмошенко, Г.В. Козаченко, В.М. Нижника, В.Л. Ортинського, В.П. Пономарьова, П.Т. Саблука, В.Г. Ткаченко, М.Б. Тумара.

Водночас, попри наявність численних наукових розробок у сфері економічної безпеки, недостатньо опрацьованими залишаються питання її формування в аграрному секторі, які враховували б галузеві особливості. Зокрема, існують доволі суперечливі підходи до визначення окремих характеристик економічної безпеки аграрного сектора, чинників, які здійснюють вплив на її формування, обґрунтування основних напрямів підвищення її рівня, стабілізації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінка сутності поняття і особливостей формування основних елементів економічної безпеки, виявлення потенційних загроз з урахуванням галузевих особливостей, у тому числі у контексті продовольчої основи і розвитку за умов впливу глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Опрацювання літературних джерел надає

можливість зауважити, що формування економічної безпеки, по-перше, залежить від конкретних соціально-економічних умов суб'єкту економічної безпеки, здатності управління процесами, які впливають на стан і розвиток економічної безпеки, від кількості та якості процесів, які визначають економічну безпеку.

Економічна безпека є ключовою компонентою національної безпеки держави, складним комплексним поняттям, яке має свої ієрархічні рівні і взаємопов'язані елементи її формування.

Сутність економічної безпеки розкривається через систему критеріїв, показників і порогових значень. При цьому, перш за все, необхідно класифікувати загрози, які унеможливають або значною мірою ускладнюють процес реалізації національних інтересів, чим створюють загрозу для життєзабезпечення нації, її соціально-економічної і політичної систем. Виявлення загроз і їх не усунення повинно бути пріоритетними елементами економічної політики держави [1].

Найбільшу небезпеку для аграрного сектора становлять внутрішні загрози у поєднанні із зовнішніми ризиками. До внутрішніх загроз можна віднести: диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію; недосконалу і витратну матеріально-технічну базу; застосування енергоємних технологій при виробництві; недостатню інвестиційну активність через високі фінансові ризики; слабку інноваційну активність; неефективну систему планування і прогнозування; недосконалу систему менеджменту; недостатнє інфраструктурне забезпечення. До зовнішніх загроз можна віднести: тенденції розвитку конкуренції на світових ринках; вплив умов Світової Організації Торгівлі; прагнення інших країн до домінування інтересів; зростання технологічного розриву при виробництві сільськогосподарської продукції; домінуючі позиції інших країн-експортерів сільськогосподарської продукції; обмежені можливості у залученні і готовності до інновацій.

Джерелом загроз економічної безпеки аграрного сектора є обмеженість ресурсів, високий рівень імпортової залежності у матеріально-технічному забезпеченні виробничого процесу, відмінність в економічних інтересах і механізмах їхньої реалізації. Форми прояву загроз економічної безпеки відображають різний характер в ієрархії управління економікою, від глобалізаційного до локального рівня [5].

Сприятливими чинниками розвитку вітчизняного аграрного сектора є наявність резервів земельних ресурсів для нарощування сільськогосподарського виробництва, як екстенсивного, так і інтенсивного характеру. Сприятливі можливості галузі потенційно закладено у її багатофункціональності, яка поряд з виробництвом відповідної продукції, забезпечує виробництво незамінних суспільних благ.

Для забезпечення раціонального господарю-

вання підприємств галузі і ефективності системи економічної безпеки аграрного сектора необхідно своєчасно проводити оцінку системи економічної безпеки і окремих її елементів.

Оцінити економічну безпеку можна об'єктивною системою параметрів, критеріїв та індикаторів, які визначають критичні значення функціонування економічної системи. Головними з них є: рівень та якість життя населення, темп інфляції, рівень зайнятості і безробіття, приріст валового регіонального продукту, дефіцит бюджету, стан екології, рівень кримінальної ситуації. Економічна безпека формується через створення оптимальних умов розвитку, які є слідством виваженої макроекономічної політики.

Основним критерієм економічної безпеки держави є здатність її національної економіки зберігати або швидко відновлювати критичний рівень суспільного відтворення за умов негативних тенденцій на всіх агрегованих ринках, кризових ситуацій внутрішнього характеру.

Формування економічної безпеки повинно відбуватися у контексті забезпечення сукупності, цілісності і нерозривності на всіх ієрархічних рівнях. Особлива увага при цьому має бути приділена питанню забезпечення економічної безпеки аграрного сектора.

Забезпечення економічної безпеки аграрного сектора держави відбувається через формування стратегічних запасів держави; забезпечення обсягів виробництва продукції рослинництва та тваринництва, продовольства відповідно до вимог продовольчої безпеки; моніторингу і прогнозування ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, реагування на ринкові ризики, упередження і нівелювання загроз продовольчій безпеці; забезпечення якості сільськогосподарської сировини та харчових продуктів, дотримання технологічних вимог до їхнього виробництва: удосконалення системи сертифікації виробництва та стандартизації продукції сільського господарства, переробної та харчової промисловості відповідно до вимог зовнішнього та внутрішнього ринків; стимулювання забезпечення необхідним обладнанням і виробничою інфраструктурою кооперативних структур відповідно до вимог процесу виробництва сільськогосподарської продукції; формування мережі мобільних незалежних лабораторій для визначення якості продукції; делегування частини повноважень щодо здійснення контролю за відповідністю стандартам якості продовольства саморегульованим об'єднанням на основі взаємовідповідальності.

Проведені нами дослідження надають можливість зауважити, що забезпечення економічної безпеки аграрної сфери необхідно формувати через побудову моделі розвитку, розробку відповідної концепції необхідно з урахуванням готовності фінансово-кредитних інститутів, застосування засобів, способів і методів їхньої співпраці,

стратегії та тактики, проведення дієвої фінансової політики у напрямку залучення інновацій і створення відповідних умов для практичного запровадження.

Модель побудови формування економічної безпеки аграрного сектора дозволить забезпечити достатній рівень безпеки через реалізацію наступних заходів: проведення аналізу сучасного стану економічної безпеки макросистеми, визначення проблемних аспектів у розвитку аграрного сектора за деталізації її складових, обґрунтування стратегії економічної безпеки і розробки механізму її реалізації, а також визначення порядку проведення моніторингу окремих процесів і явищ; обґрунтувати можливості виробничо-фінансового, матеріально-технічного, соціально-економічного і еколого-техногенного розвитку, а також включає оцінку механізму практичної реалізації.

Стратегія економічної безпеки аграрного сектора передбачає формування основ щодо розвитку на сталій основі, а також забезпечує мінімізацію загроз, у тому числі на регіональному рівні.

Враховуючи зазначене, стратегія забезпечення економічної безпеки має включати: ідентифікацію внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці на всіх рівнях; визначення критеріїв і параметрів, які характеризують економічні інтереси у всьому розмаїтті економічних відносин; формування фінансової, кредитної, бюджетної, податкової, митної, інвестиційної, розрахункової, цінової політики, а також інституційних перетворень і необхідних механізмів, які усувають або мінімізують вплив кризових агентів, які здійснюють негативний вплив на фінансову стійкість суб'єктів господарювання; способи гарантування економічної безпеки.

Висновки за даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Формування, забезпечення і підтримка економічної безпеки аграрного сектора є визначальною умовою її ефективного функціонування і розвитку, особливо за досягнення ознак сталості

або зрівноваженості.

За використання системи забезпечення економічної безпеки аграрного сектора країни можливо забезпечити раціональне господарювання підприємств, у кожному регіоні, приймати дієві управлінські рішення щодо мінімізації негативно-го впливу кризових явищ. Практика господарювання у галузі потребує деталізованих наукових розробок щодо вирішення питань економічної, продовольчої, фінансової, екологічної та інших видів безпеки на всіх рівнях управління. Необхідним у обґрунтуванні можливостей розвитку є виявлення впливу глобалізаційних процесів і явищ.

Тенденції сучасної глобалізації характеризують як об'єктивний, так і суб'єктивний бік цього процесу. Негативними наслідками економічної глобалізації є обмежені можливості у розвитку соціальної інфраструктури, матеріально-технічного розвитку за рахунок власних фінансових ресурсів товаровиробників. Глобалізація зумовлює міжнародну інтеграцію, що стосується концентрації окремих видів ресурсів, але не зорієнтоване на формування ознак сталості всіх учасників.

Отже, за умов впливу глобалізації треба враховувати і недоліки у розвитку галузі, формування економічної безпеки.

На сьогоднішній день за даними Швейцарського економічного інституту (KOF Swiss Economic Institute) індекс глобалізації в Україні займає 47 місце з-поміж 187 країн, у 2012 році – 44 місце з-поміж 208 країн. Даний показник складає 67,78 бала, у 2012 році – 68,9 бала. Таким чином, Україна поступово інтегрується до міжнародних організацій та ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української економіки.

Тому політичну та економічну політику держави треба формувати відповідно до факторів розвитку глобалізації, аби знешкодити можливі негативні наслідки та максимізувати вигоди від процесу глобалізації.

Список використаної літератури:

1. Тропіна В.Б. Економічна безпека: теоретичні аспекти дослідження / В.Б. Тропіна, І.В. Губенко // Науковий вісник ЧДІВУ. – 2011. – №2(10). – С.16-22
2. Борщ Л.М. Сутність, складові та критерії економічної безпеки України / Л.М. Борщ, О.Г. Белейченко // Економіка ринкових відносин. – 2011. – №8. – С.131-135
3. Третяк В.В. Економічна безпека: сутність та умови формування / В.В. Третяк // Економіка і держава. – 2010. – №1. – С.6-8
4. Кабанов В.Г. Економічна безпека України як необхідна основа трансформаційних процесів / В.Г. Кабанов // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. – №1. – С.124-127
5. Стадник В.П./ Загрози економічній безпеці підприємства, їх джерела та чинники// «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 3. – 2012.
6. Березіна Л.М. Економічна безпека та проблеми вдосконалення відносин суб'єктів АПК / Л.М.Березіна // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 39–43.
7. Єлістратова Ю.О. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств та її складові на макро- та макрорівнях / Ю.О. Єлістратова // Інноваційна економіка. – 2009. – № 3. – С. 81–85.

В статтє иссєдєванє суцнєстѣ и сєстєвляющєє нєцїєнєлѣнєнє бєзєпєснєстї, фєрмїрєванїє єкєнємїчєскє бєзєпєснєстї. Раскрѣтѣ єлємєнтѣ и єсєбєннєстї єкєнємїчєскє бєзєпєснєстї. Прєдлєжєнє мєдєлѣ фєрмїрєванїє и стрєтєгїє єбєснєчєнїє єкєнємїчєскє бєзєпєснєстї.

Ключєвєє слєвє: єкєнємїчєскє бєзєпєснєстѣ, угрєзѣ, глєбєлїзєцїє, стрєтєгїє.

The article examines the nature and components of national security, the formation of economic security. Reveals the elements and features of economic security. A model of strategy formation and economic security.

Keywords: economic security, threats, globalization strategy.

Дата надхєджєннє до рєдєкцїї: 20.04.2013 р.

Рєзєнзєнт: д.є.н., дєцєнт Ключнїк А.В.

УДК 65.011.04.002.2:631.563.6:631.879

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ ВИГОТОВЛЕНИХ МЕТОДОМ ВЕРМИКУЛЬТИВУВАННЯ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФЕРМЕНТАЦІЇ ОРГАНІЧНИХ ВІДХОДІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

О.В. Сендецька, здєбувєч, Пєдїлѣськїє дєржєвнїє агрєрнє-тєхнїчнїє унївєрситєт

Вїсвїтлєнє єкєнємїчнє єфєктивнїстѣ пєрєрєбкї єрєрєнїчнїх вїдхєдїв агрєрнємїслєвєгє кємплєксѣ мєтєдєм вєрмїкулѣтївєвєннє є бїєлєгїчнїє фєрмєнтєцїї в єрєрєнїчнї дєбрївє нєвєгє пєкєлїннє «Бїєгумєс», «Бїєпрєфєрм», «Бїєактїв».

Ключєвїє слєвє: єкєнємїчнє єфєктивнїстѣ, єрєрєнїчнїє вїдхєдї, фєрмєнтєцїє, вєрмїкулѣтївєвєннє, єрєрєнїчнїє дєбрївє нєвєгє пєкєлїннє.

Актуєлнїстѣ прєблємї: Длє вїрїшєннє прєблємї пїдвїщєннє кєкєрєнтєспрємєжнєстї сєвєї прєдєкцїї вїтчїзнєннєм агрєфєрмєвєннєм нєєбїднє змїцнєвєтї сєвї пєзїцїї нє внєтрїшнємѣ тє зєвнїшнємѣ рїнкєх єфєктївнє вїкєрїстєвєєчї сучєснїє рєзрєбкї, єкїє прєпєнєє нєкєвє - тєхнїчнїє прєгрєс. Впрєвєджєннє нєвїтнїх тєхнєлєгїї дєє мєжлївїстѣ рєстѣ сїлѣськєгєспєдєрськєгє вїрєбнїцтвє, сєкєрєчєннє вїтрєтє і пїдвїщєннє єкєстї прєдєкцїї, збїлѣшєннє її рєнтєбєлнєстї.

В кїнцї ХХ стєлїттє в СШє, Зєхїднїє Єврєпї, Япєнїї тє їншїх крєєнїєх свїтѣ пєчєлїє впрєвєджєвєтї тєхнєлєгїє пєрєрєбкї єрєрєнїчнїх вїдхєдїв мєтєдєм вєрмїкулѣтївєвєннє (з дєпємєгєє чєрвєнїх дєщєвїх кєлїфєрнїєськїх чєрв'єкїв) - тє мєтєдєм прїскєрєнєї бїєлєгїчнїє фєрмєнтєцїї, щє дєє мєжлївїстѣ єдєржєтї нєвє єкєлєгїчнє чїстї дєбрївє – бїєгумєс (вєрмїкєпєст) і «Бїєпрєфєрм» тє «Бїєактїв» [1]

З 1990 рєкѣ цє тєхнєлєгїє пєшїрїлєсє і нє Укрєєнїє. Нє прєтєзїє 1990-1994 рєкїв прї дєпємєзї асєцїєцїї «Бїєкєнєвєрсїє» бѣлє стєврєнє пєнєд 150 вєрмїгєспєдєрств, бїлѣшїстѣ єкїєх внєслїдєк нєпрєдємєнєї агрєрнєї рєфєрмї прїпїнїлїє сєвєє їснєвєннє. Тїлѣкїє з 2005 рєкѣ в Укрєєнїє пєчєлєсє стєврєннє нєвїх вєрмїгєспєдєрств і зєрєз їєх нєлїчєєтѣсє бїлѣшє 50, пєнєд 3000 мїнївєрмїфєрмї фєнцїєнєвєтѣ нє дєчнїх і прїсєдїбнїх дїлєчєкєх.

Бїлѣшє 500 вєрмїгєспєдєрств сєгєднїє прєчєє в Рєсїї, Бїлєрєсїї, Кєзєхєстєнїє тє Прїбєлтїцїє.

В 2008 р. в Укрєєнїє пє рєзрєблєннїє тєхнєлєгїї асєцїєцїєю «Бїєкєнєвєрїє» бѣлє рєзрєблєнє тєхнєлєгїє бїєлєгїчнїє фєрмєнтєцїї і впрєвєджєнє нє дєвєх пїдпрїємствєх Вєлїнєськєї (пєрєрєбкє птє-

шїнєгє пєслїдѣ, гнєю ВРХ, тєрфѣ, тїрсї), дєвєх Хмєлнїцѣськєї (пєрєрєбкє птєшїнєгє пєслїдѣ, гнєю ВРХ, сєлємї, тє їн.), єднємѣ Вїннїцѣськєї (пєрєрєбкє птєшїнєгє пєслїдѣ, сєлємї), єднємѣ Лѣвївєськєї (пєрєрєбкє птєшїнєгє пєслїдѣ, стєвєкєвєгє мєлѣ, тїрсї), єднємѣ Івєнє-Фрєнкївєськєї (ТзєВ «Свїт шкїрї» м. Бєлєхїв (пєрєрєбкє мїздрї, мєлѣ єчїснїх спєрєд, тїрсї) єблєстєй, прєєкѣтѣ-єтѣ єцєхїє в рєдї їншїх єблєстєй.

Єднєк, нє сїлѣськєгєспєдєрськїх пїдпрїємствєх Укрєєнїє, дє впрєвєджєнє тєхнєлєгїї вєрмїкулѣтївєвєннє тє прїскєрєнєї бїєлєгїчнїє фєрмєнтєцїї, нєдєстєтнєє прєвєдєнє дєслїдѣнѣє єкєлєгїчнїє тє єкєнємїчнїє єфєктивнїстї вїрєбнїцтвє тє вїкєрїстєннє єрєрєнїчнїх дєбрїв, нє рєзрєблєнє нєкєвє-прєкѣтїчнїх рєкємєндєцїї щєдє єцїєнєвєннє єкєнємїчнїє тє єкєлєгїчнїє єфєктивнїстї цїх тєхнєлєгїї, щє вїклїкєлє нєєбїднїстѣ прєвєдєннє дєслїдѣнѣє у цїє єблєстїє.

Прї зєстєсєвєннїє цїх тєхнєлєгїї мєжнє пїдвїщєвєтїє кєкєрєнтєспрємєжнїстѣ агрєпїдпрїємствє зє рєхєуєк рєзшїрєннє асєртїмєнтѣ прєдєкцїї (єрєрєнїчнїх дєбрїв, бїємєсї), пєвнєгє вїрїшєннє єкєлєгїчнїх прєблєм. Крїм тєгє, вїкєрїстєннє бїємєсї (бїлєк) в рєцїєнїє твєрїн і птєхїв бѣдє збїлѣшєвєтїє їєх прєдєкѣтївнїстѣ, є зєстєсєвєннє єтрїмєнїх єрєрєнїчнїх дєбрїв нєвєгє пєкєлїннє знєчнє збїлѣшєє врєжєїнїстѣ і пїдвїщєє єкєстѣ сїлѣськєгєспєдєрськїх кєлѣтѣр, змєншєє зєтрєтїє нє прїдбєннє мїнєрєлнїх дєбрїв.

Анєлїз єстєннїх дєслїдѣнѣє і пєблїкєцїї. Тєєрєтїчнєю тє мєтєдєлєгїчнєю єснєвєю дєслїдѣнѣє пєслѣжїлїє прєцїє вїтчїзнєнїх і зєрєбїжнїх вчєнїх і фєхївцїв з єкєнємїчнїх і тєхнєлєгїчнїх єспєкѣтїв вїрєбнїцтвє зєстєсєвєннє